

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 18. ЈУНА 1898.

ГОД. XXIII.

ПОЗОРНИЦЕ.

БРОЈ 25.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Иzlazi za време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут за по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ПОЗОРНИЦА И СВЕТ.

— ПАВЛЕ ШЛЕНТЕР. —

Каже се, да позорница значи свет. У томе се слаже и старо и младо — најмлађи и најстарији. Ту се не мисли космос, т. ј. цео велики свет, свемир, него један део тога света, разуме се, део, што га обично, по изреци песимисте Мефиста сматрамо за целину. Да ли да се тај микрокосмос (мали свет), као што Мефисто вели, назове „мали луди свет“, или се о њему, по старинском кору, каже, да нема ничег сиљнијег од човека — то је ствар назора. Комичар хватаће се за мали луди свет, а трагичар за силу и снагу у човеку. Али заиста има још и треће и више становиште, са кога би ваљало обе те привидно опречне стране заједнички посматрати. Да се то становиште достигне, то је највиша цел позорнице, и у тој тежњи споразумева се драматска уметност са осталим силама јавног живота. Свуда, где год се тежило затим становиштем, постигло се до сад оно, што је највише у уметности; и ако се модерни драматичари опет врате на то становиште, лежи већ у томе лака нада, да ће настати нова сјајна времена за позоришну уметност. Можда ће се тим начином постићи нешто, чега још није било у прошлости: човечја трагикомедија. Слично томе има у „Хамлету“ и у „Фаусту“, а тако исто под мањим условима и у Молијеровом „Човекомрсцу“ и у Ибзеновим „Народним непријатељима“. Али још нема савршеног, потпуног и целог дела које би било трагикомедија у правом опширном смислу. То је још недостигнут уметнички идејал. Који верује или се само нада, да ће се то постићи, тај је идејалиста. Али на томе ваља да раде и граде сви драматичари света и

уметници, и који су кадри и створити оно, што опазе. Докле какав будући геније не створи онај свемир у свествору, остаће сав напорни посао у том погледу само радња у одломцима — само парчад; уметничка тежња управљена је само на то, да се један део света покаже као целина. Свуда, где је то испало за руком, позорница је ту постигла своје засадашње цели; да ли при томе Шекспир представља са Макбетом и Отелом оно сило у човеку или са својим шаљивим играма онај мали луди свет, — то је у уметничком смислу од једна ке вредности.

Шта је хтео уметник? И је ли постигао што је хтео? У одговору на оба та питања почиње се и свршује уметничка критика. Само кад огледало верно издаје оно што ухвати; а све једно је, да ли је много или мало од света ухватило. Али свет, пред који се стави позоришно огледало, није само оно што је овде и што је сада, што спољашњу егзистенцију песникову ограничава. Песник живи у разним световима, који сви пред огледалом стоје. Он живи у свету својих личних успомена и у свету својих жеља. Он живи у свету свога искуства и свога знања, и он живи пре свега у свету својих снована. За позорницу рађају се отуд најразличније драматске врсте. Беше то онај свет што је овде и што је сада, што је покретало и испуњавало дух песника, кад је Молијер писао „Тартифа“, Лесинг „Мину“, а Фрајтаг „Новинаре“. Кад је Клајст спевао „Принца Хомбуршког“ а Грилпарцер „Краља Отокара“, зашли су у прошлост свога народа, која је у њима оживела као бели дан. Код Шилера раши-

рио се историјски видокруг преко целе Јевропе, и тај немачки љубимац нашао је своје светове у Бенови, у Мадриду, у Великој Британији, у Орлеану, у Месини и у Пољској. Још је даље доспео Гете са „Ифигенијом“. Хебел са „Нибелунзима“, из историје у скаску. Но овде се још у неколико држала предање, али је Шекспир у „Сну летње ноћи“ на комаде разбио све што је доnde постојало и што су други дали, па је из тих рушевина као неком божанском самовлашћу створио засебан свет, свет, који је постао по његовој милости.

Али ма да су сви ти светови различни, ипак имају сви песници једну заједничку цел; но та се цел не зове уживање или поучавање, него се та цел зове човештво и човечност. Па и онде где Шекспир пушта да играју виле и бауци, даје им он човечји облик; а да те митолошке створове задахне животом и реалношћу, боље му је испало за руком, него многом слабијем песнику,

да код историјских особа или и код сувременика одржи привидну реалност.

Нађи и измисли, што ти је воља, али измисли тако, да ти се верује. Кад читамо Гете-ова „Рајнеке Фукса“, а ми верујемо у сузе животиња, кад читамо Омира, а ми верујемо у смех богова. То је моћ праве појезије, која реализује. Нешто су милије те животиње и богови, јер су представљени као људи. Јер нашу веру може пробудити само осећај сродности. Што смо ближи фантастичким сликама и створовима, што ти створови имају виште сличности с човеком, тим виште верујемо у песничку машту. Наша вечита радозналост управљена је на нас саме, и што се ми сами у животу мање познајемо, што нам је већма стран и сам брат, тим виште о сличности човековој треба да нам покаже уметност, а нарочито позоришна уметност, која једина ради са живим човечјим материјалом.

(Свршиће се.)

ХИСТИКИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Риђокоса“, позоришна игра у три чина, с певањем, написао Ш. Лукачи, превео Ђ. П. Музика од Еркла, приказана 19. јуна о. г.)

Друга реприза на пречап проскрибоване но после опет рехабилитоване „Риђокосе“ разгонила је сваку сумњу у лепе подобности Драге Стефановићке и као певачице и као приказивачице. Симпатична млада уметница и опет је на јуриш освојила Новосађане. Кликало јој се и повлађивало искрено и својски те је и крај све неумесне и недотупавне опозиције дошло у два маха до bis-a, на који је Драга Стефановићка пристала вољно. Колико сам уверен, да сав овдашњи српски свет, који воли лепо певање, с интересовањем чека и даље непобитне доказе богатини мајдана у грлу, у глави и у срцу даровите наше певачице, толико рачунам, да ће ванредно њено одушевљење за песном, њена урођена доцилност и крепка воља учинити, да ће јој свако ступање донети све нова и нова не-

оспорна успеха. У то име и опет и по други пут: живела Драга Стефановићка!

Натписна је јунакиња у Лукачијевој „Риђокоси“ овде у нас окружена ретко отменом канда за њу нешто и преотменом околином. Та ту не помаже нико мањи него Драга Ружићка, Софија Вујићка, Сара Бакаловићка, а да већ без Добриновића, тога јединственога Јана са оним његовим недостижним „Око куће“ —, без Марковића, Спасића и Васиљевића не може проћи, то није требе ни спомињати. За Зорку Ђуришићеву иак не ће бити на одмет изреком рећи, да јој веома лепо полазе за руком овако безазлене па ипак и враголасте и да кажем чувствене девојане, као што је Жофика Шајго-Богљарева.

Г.

УМЕТНОСТ.

(Концерат Јарка Савића у Сарајеву.) У сутоту 5. јуна приредио је, као што јавља „Сарајевски Лист“, краљ саксонски дворски оперни

певач и члан градског позоришта у Фрајбургу (Баденска) г. Јарко Савић свој први концерат у кошевској дворани пред доста многобројном публиком из овдашњих српских православних кругова, а у концерту је суделовало и српско православно црквено певачко друштво „Слога“ са два збора. Г. Савић је у распореду певао ове песме: Мокрањчеву баладу: „Лем Едим“, Николајеву „Фалстафову бекријанку“, Рубивштајнову „Астру“, Хартловог „Краљевића Марка“, Хилову „Жудњу“, Мокрањчеву „Мирјану“, Веберову „Винску песму“, Флотовљеву песму: „Дижимо чаше“ из „Марте“ и Мокрањчева „Три јунака“ — све ове песме које у оригиналу, које у преводу на српском. Слушаоци са запетим интересом испекивали су и пратили певање Савићево и одазивали му се бурним, одушевљеним пљескањем, јер је свак био најпријатније изненађен. Г. Савић има необично леп бас, јаке дубине, средине и висине, у обиму од дубоког b до високог g, скоро три октаве, што је реткост у правих басиста. У свима регионима свога гласа пева он подједнако гипко, изглађено и звучно са металним тембром, уз то са топлим осећајем, темељном школом, финим укусом и вештом рутином. Његово красно певање подушире још и лепа мушка појава: елегантан стас, изразито лице и уметничка глава, што га све скупа чини веома симпатичним. Штета је, што ми у Сарајеву немамо прилике, да овако изредно леп и велик глас чујемо у каквој оперној партији певачевој, где би лепота гласа и појаве са драматском игром стварала потпуну слику уметника. Да кошевска дворана није подесна за овако уметно певање, о томе не треба ни речи трошити. Први концерат Савићев отворио нам је жељу, да га чујемо још неколико пута у бојој дворани, што ће, надамо се, и бити.

ПОЗОРИШТЕ.

(Глумице милионарке). Чим чујемо ове речи, мисли нам и нехотице одлазе у Америку. Да, то је сретна земља, у којој је до десетак глумица дошло својим радом до огромног имања. Као три најпознатије глумице милионарке спомињу се: Мис Крептри, Мичел и Денпорт. Прва је најбогатија, те уме из свог стеченог капитала да добије до по милиона камата на

годину. Друга је особито лепа, па својом лепотом и уметношћу може да извођује победу свакој драми, у којој што приказује. Трећа је позната као интерпретаторка Сардуових драма, те је од њих добила знатно већу финансијску корист и од самог писца.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ.

(Недељни репертоар.)

Недеља 14. јуна: **Женски рај**, драма водвиль у четири чина, с певањем, написали К. Монтепен, и Х. Шарлије превео с француског Д. Н. Јовановић.

Понедељник 15. јуна: **Милош Обилић**, историјска трагедија у пет чинова, написао Јован Суботић.

Уторник 16. јуна: **Распнућа**, чаробна позоришна игра у три чина, с певањем, написао Ф. Рајмунд, превео с немачког М. И. Стојановић. Музика од Крајцера.

Среда 17. јуна: **Флорентински шешир**, шаљива игра у пет чинова, написали Е. Лабиш и М. Мишел, превод с француског.

Четвртак 18. јуна: **Подвала**, комедија у пет чинова, написао М. Ђ. Глишић.

Субота 20. јуна: **Две Свротице**, драма у шест чинова и осам слика, с певањем, написали Ђ. Енери и Кормон, превео Сава Петровић. Музика од Јенка.

Недеља 21. јуна: **Французи у Кини**, шала у четири чина (седам слика), с певањем, написао Т. М. Превод с немачког. Музика од Јенка.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Ред позоришних представа.)

У суботу 20. јуна први пут: **Јеврејин из Пољске**. Позоришна игра у 3 чина, а пет слика, с певањем, написали Еркман-Шатријан, с француског превела Милка Марковићка.

У недељу 21. јуна: **Шокица**. Позоришна игра у 5 чинова, с певањем и играњем, написао Илија Округић Сремац, за позорницу удео А. Хаџић, музика од Д. Јенка.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

22. Представа.

У ДУНЂЕРСКОВОМ ПОЗОРИШТУ.

У претплати 14.

У Новом Саду, у четвртак 18. (30.) јуна 1898:

МАЈЧИН БЛАГОСЛОВ.

Водвиљ с певањем у 4 чина, с предигром, написао др. Ф. Е. Линкер, музика од Милера.

Редитељ: Добриновић.

ОСОБЕ:

Предигра: Мајчин благослов.

Боафлери, заповедник једне тврђавице Данић.
 Лусталот, закупник — — — Николић.
 Марта, његова жена — — — Ђ. Данићка.
 Мара, њихова кћи — — — М. Марковићка.
 Марцел, судац у Шамунији — — — Душановић.
 Шоншона } Савојци — — — Д. Туцаковићева.
 Пјер и } Савојци — — — Бакаловић.
 Жакет } Савојкиње — — — Поповић.
 Шарлота } Савојкиње — — — Ђ. Душановићка.
 Ларош, настојник код маркизе Сиврије — — — Васиљевић.
 Савојци, Савојкиње. Збива се у Шамонију, у Савојској.

I. Чин: Нова Шоншона.

Маркиза Сивријева — — — С. Вујићка.
 Артур, њезин син — — — Спасић.
 Боафлери, заповедник једне тврђавице Данић.
 Госпођица Пагода (Шоншона) — — — Д. Туцаковићева.
 Мара, Савојкиња — — — М. Марковићка.
 Пјер, Савојац — — — Бакаловић.
 Лафлер, слуга маркизин — — — Павићевић.
 Збива се у Паризу, три месеца после предигре.

II. Чин: Шаманијски бисер.

Госпођица Дерблејева — — — Д. Васиљевићка.
 Боафлери — — — Данић.
 Маркиза Сивријева — — — С. Вујићка.
 Артур Сивријев — — — Спасић.
 Госпођица Пагода (Шоншона) — — — Д. Туцаковићева.

Мара — — — — — М. Марковићка.
 Пјер — — — — — Бакаловић.
 Жан } слуге — — — — — Поповић.
 Лусталот — — — — — Мицић.
 Лафлер — — — — — Павићевић.
 Господа, господије, слуге.

III. Чин: Вероломство.

Боафлери — — — — — Данић.
 Мара — — — — — М. Марковићка.
 Артур Сивријев — — — — — Спасић.
 Офелија (Шоншона) балетска играчица Д. Туцаковићева.
 Пјер — — — — — Бакаловић.
 Лусталот — — — — — Поповић.
 Жан } слуге — — — — — Николић.
 Лусталот — — — — — Мицић.
 Вишег сајту.

IV. Чин: Повратак у завичај.

Артур Сивријев — — — — — Спасић.
 Мара — — — — — М. Марковићка.
 Офелија (Шоншона) — — — — — Д. Туцаковићева.
 Пјер — — — — — Бакаловић.
 Лусталот — — — — — Николић.
 Марта — — — — — Ђ. Данићка.
 Марцел судац — — — — — Душановић.
 Жакет } Савојци — — — — — Поповић.
 Шарлота } Савојци — — — — — Ђ. Душановићка.
 Савојци, становници из Шамунија. Збива се на месец дана
 после трећег чина.

У суботу 20. јуна (2. јула) први пут: „Јеврејин из Нојске“. Позоришна игра у 3 чина, а 5 слика, с певањем, од Еркмана-Шатријана, с француског превела Милка Марковићка.

Свирачки збор ц. и кр. 70. пешачке пуковније петроварадинске свираче ове комаде:
 1. Хумпердинк: Корачница из опере: „Hänsel und Gretel“. — Штраус: Увод у оперету: „Waldmeister“. — 3. Целер: Потпури из оперете: „Птичар“. — 4. Милекер: „Штајерска песма.“ — 5. Бем: „Да ли ме волиш?“ Песма.

Почетак тачно у 8 сахата у вече.